

KORXONANING OPERATSION STRATEGIYASINI SHAKLLANTIRISH VA AMALGA OSHIRISH.

¹Ibragimov G'anijon
G'ayratovich

²Xazratova Nigina
Shuhrat qizi

¹Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
Qo'shma ta'lim dasturlarini muvofiqlashtirish
markaz boshlig'i-Innovatsion memejment kafedrası
Phd v.b dotsent g.ibragimov@tsue.uz

²Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti 3 kurs talabasi
MNP 61 guruh

Annotatsiya: Korxonaning operatsion strategiyasi uning uzoq muddatli maqsadlariga erishish va raqobatdosh ustunlikni saqlab qolish uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega. Ushbu maqola samarali operatsion strategiyani shakllantirish va amalga oshirish bilan bog'liq jarayonlarni ko'rib chiqadi, asosiy tarkibiy qismlar, metodologiyalar va biznesning umumiy maqsadlariga moslashishning ahamiyatini ta'kidlaydi.

Kalit so'zlar: Operatsion strategiya, korxonona, zaif tomonlar, imkoniyatlar, tahdidlar, taraqqiyot va muvaffaqiyat.

Kirish

Operatsion strategiya - bu tashkilot o'z maqsadlariga samarali va samarali erishish uchun o'z resurslaridan qanday foydalanishini ko'rsatadigan kompleks rejadir. U tezkor qarorlar qabul qilish va resurslarni taqsimlash uchun yo'l xaritasi bo'lib xizmat qiladi. Operatsion strategiyani shakllantirish va amalga oshirish korxonaning turli jihatlarini, jumladan, ishlab chiqarish, ta'minot zanjiri, inson resurslari va texnologiyani birlashtiradigan tizimli yondashuvni o'z ichiga oladi.

Operatsion strategiyani shakllantirish

1. Hozirgi holatni baholash

Operatsion strategiyani shakllantirishning birinchi bosqichi joriy operatsion imkoniyatlar va samaradorlikni har tomonlama baholashdan iborat. Bunga mavjud jarayonlar, resurslar va ishlash ko'rsatkichlarini tahlil qilish kiradi. SWOT tahlili (kuchli tomonlar, zaif tomonlar, imkoniyatlar, tahdidlar) kabi vositalar korxonaga ta'sir etuvchi ichki va tashqi omillar haqida tushuncha berishi mumkin.

2. Maqsadlarni aniqlash

Operatsion strategiyani boshqarish uchun aniq va o'lchanadigan maqsadlar belgilanishi kerak. Ushbu maqsadlar biznesning umumiy maqsadlariga mos kelishi kerak va samaradorlik, sifat, mijozlar ehtiyojini qondirish va xarajatlarni kamaytirish bilan bog'liq maqsadlarni o'z ichiga olishi mumkin. SMART mezonlarini qo'llash

(aniq, o'lchanadigan, erishish mumkin, tegishli, vaqt chegarasi) ushbu maqsadlarning aniqligi va amalga oshirilishini oshirishi mumkin.

3. Asosiy samaradorlik ko'rsatkichlarini (KPI) aniqlash

Taraqqiyot va muvaffaqiyatni kuzatish uchun operatsion maqsadlarni aks ettiruvchi tegishli KPIlarni aniqlash kerak. Ushbu ko'rsatkichlar mahsuldorlik, ishlab chiqarish vaqti, inventar darajalari va mijozlarning fikr-mulohazalari kabi muhim sohalarga e'tibor qaratishlari kerak. KPIlarni muntazam ravishda kuzatib borish, kerak bo'lganda operatsion strategiyaga o'z vaqtida tuzatishlar kiritish imkonini beradi.

4. Resurslarni taqsimlash

Operatsion strategiyani amalga oshirish uchun resurslarni samarali taqsimlash juda muhimdir. Bu strategik maqsadlarga erishish uchun moliyaviy, insoniy va texnologik resurslardan qanday to'g'ri foydalanishni aniqlashni o'z ichiga oladi. Samaradorlik va samaradorlik bo'yicha eng yuqori daromad keltiradigan sohalarga investitsiyalarni ustuvorlashtirish juda muhimdir.

Resurslarni taqsimlash jarayonida quyidagi xatolarga e'tibor bering:

4.1. Resurslarni to'g'ri qiymatlash: Har bir resursning qiymati va rolini to'g'ri tushuntirish muhim. Agar resurslarning qiymati va roli noto'g'ri aniqlansa, samaradorlik va daromad oshishi qiyin bo'ladi.

4.2. Aniq maqsadlar va strategiyani belgilash: Resurslarni taqsimlashda aniq maqsadlar va strategiyani belgilash muhimdir. Agar maqsadlar va strategiya aniq emas bo'lsa, resurslar noto'g'ri taqsimlanishi mumkin.

4.3. Koordinatsiya va kommunikatsiya: Resurslarni taqsimlash jarayonida hodimlar, bo'limlar va tashkilot o'rtasida koordinatsiya va effektiv kommunikatsiya muhimdir. Aniq o'zaro kelishilgan ma'lumotlar bilan ta'minlash kerak.

4.4. Monitoring va baholash: Taqsimlangan resurslar o'z vaqtida baholanishi va natijalarni monitoring qilish kerak. Agar monitoring va baholash tizimi yaxshi emas bo'lsa, xatolar aniqlanmay qolishi mumkin.

4.5. Fleksibilitet: Jarayon davomida o'zgarishlar bo'lishi mumkinligiga tayyor bo'lish. Resurslar taqsimlangandan so'ng ham, o'zgarishlarga mos kelish kerak.

Bu xatolardan saqlanish uchun, taqsimlangan resurslarni doimiy ravishda baholash, maqsadlarni aniq belgilash, komandasini yaxshi ko'rsatish va monitoring tizimini kuchaytirish juda muhim.

Operatsion strategiyani amalga oshirish

1. Harakat rejasini ishlab chiqish

Operatsion strategiyani aniq vazifalar va tashabbuslarga aylantirish uchun harakat rejasini ishlab chiqilishi kerak. Ushbu rejada har bir tashabbus uchun vaqt jadvallari, mas'ul tomonlar va zarur resurslar belgilanishi kerak, bu esa javobgarlik va aniqlikni ta'minlaydi.

2. O'zgarishlarni boshqarish

Operatsion strategiyani amalga oshirish ko'pincha jarayonlar, texnologiya va madaniyatdagi o'zgarishlarni talab qiladi. O'zgarishlarni boshqarishning samarali usullari, shu jumladan manfaatdor tomonlarning ishtiroki, o'quv dasturlari va aloqa

strategiyalari silliq o'tishni osonlashtirish va qarshilikni minimallashtirish uchun zarurdir.

3. Monitoring va baholash

Operatsion strategiyaning amalga oshirilishining doimiy monitoringi belgilangan KPilar bo'yicha ishlashni baholash uchun juda muhimdir. Muntazam baholashlar yaxshilashga muhtoj sohalarni aniqlash imkonini beradi va strategiyaga o'z vaqtida tuzatishlar kiritishga yordam beradi. Teskari aloqa tizimidan foydalanish monitoringdan olingan ma'lumotlardan operatsion amaliyotni takomillashtirishda foydalanilishini ta'minlaydi.

Monitoring va baholash operatsion strategiyani amalga oshirishning muhim tarkibiy qismidir. O'rnatilgan asosiy samaradorlik ko'rsatkichlari (KPI) bo'yicha doimiy monitoring samaradorlikni baholash uchun muhim ahamiyatga ega. Muntazam baholashlar yaxshilash uchun yo'nalishlarni aniqlashga yordam beradi va strategiyaga o'z vaqtida tuzatishlar kiritishga yordam beradi.

Teskari aloqa tizimidan foydalanish monitoringdan to'plangan ma'lumotlardan operatsion amaliyotlarni yaxshilash uchun foydalanilishini ta'minlaydi. Ushbu teskari aloqa davri monitoringdan olingan tushunchalarni strategik qarorlar qabul qilish va operatsion takomillashtirishga kiritish orqali takomillashtirish tsiklini yakunlaydi.

4. Doimiy takomillashtirish madaniyatini tarbiyalash

Tashkilotda doimiy takomillashtirish madaniyatini rag'batlantirish operatsion strategiyaning samaradorligini oshirishi mumkin. Bu xodimlarni jalb qilishni rag'batlantirish, innovatsiyalarni rag'batlantirish va chiqindilarni kamaytirish va jarayonlarni optimallashtirishga qaratilgan Lean va Six Sigma kabi metodologiyalarni joriy qilishni o'z ichiga oladi.

Doimiy takomillashtirishda xodimlarning faolligini rag'batlantirish har qanday tashkilot muvaffaqiyati uchun juda muhimdir. Xodimlarni ushbu jarayonga jalb qilish uchun ba'zi amaliy qadamlar:

4.1. Qo'llab-quvvatlovchi muhit yarating: Xodimlar tanqiddan qo'rqmasdan fikr almashish va fikr-mulohazalarni taqdim etishda o'zlarini qulay his qiladigan madaniyatni o'rnatish. Ochiq muloqot va hamkorlikni rag'batlantirish.

4.2. Ta'lim va rivojlanishni ta'minlash: Xodimlarning doimiy takomillashtirish metodologiyasi bilan bog'liq ko'nikmalari va bilimlarini oshirish uchun o'quv dasturlarini taklif qilish. Bu ularga takomillashtirish tashabbuslarida faol ishtirok etish imkonini beradi.

4.3. Aniq maqsadlar qo'ying: Doimiy takomillashtirish tashabbuslarining maqsad va vazifalarini aniq bayon qiling. Xodimlar o'z hissalarini tashkilotning umumiy maqsadlariga qanday mos kelishini tushunishlariga ishonch hosil qiling.

4.4. Hissalarni e'tirof etish va mukofotlash: Xodimlarning doimiy takomillashtirishga qaratilgan sa'y-harakatlarini tan oling va qadrlang. Tan olish og'zaki maqtov, mukofotlar yoki martaba ko'tarilish imkoniyatlari shaklida bo'lishi mumkin.

4.5. Xodimlarni qaror qabul qilish jarayoniga jalb qiling: takomillashtirish tashabbuslari bilan bog'liq qarorlar qabul qilish jarayoniga xodimlarni qo'shing.

Ularning takliflari va istiqbollari qimmatli tushunchalarni taqdim etishi va yanada samarali echimlarga olib kelishi mumkin.

4.6. Tekshiruv mexanizmlarini o'rnatish: Xodimlar uchun jarayonlar, tizimlar va takomillashtirish bo'yicha takliflar haqida fikr-mulohazalarini taqdim etish uchun kanallar yarating. Ularning fikr-mulohazalarini faol tinglang va ular qadrlanishini ko'rsating.

4.7. Ta'lim madaniyatini targ'ib qilish: Bilim almashish, o'zaro faoliyat ta'lim va rivojlanish imkoniyatlarini qo'llab-quvvatlash orqali uzluksiz o'rganish va takomillashtirish madaniyatini rag'batlantirish.

4.8. Misol bo'yicha yetakchilik: Rahbarlik xodimlarning faolligini oshirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Rahbarlar takomillashtirish bo'yicha sa'y-harakatlarda faol ishtirok etishlari, doimiy takomillashtirishga sodiqliklarini namoyish etishlari va xodimlarga namuna bo'lishlari kerak.

Ushbu qadamlarni amalga oshirish orqali tashkilotlar xodimlarning doimiy takomillashtirishga jalb etilishiga yordam beradigan madaniyatni yaratishi mumkin, bu esa yaxshilangan samaradorlik, innovatsiyalar va umumiy muvaffaqiyatga olib keladi.

Xulosa

Korxonaning operatsion strategiyasini shakllantirish va amalga oshirish uning uzoq muddatli maqsadlariga erishish va bozorda raqobatbardosh ustunlikni saqlab qolish uchun asosiy hisoblanadi. Joriy holatni tizimli ravishda baholash, aniq maqsadlarni belgilash va resurslarni samarali taqsimlashni ta'minlash orqali tashkilotlar mustahkam operatsion strategiyani yaratishi mumkin. Bundan tashqari, muvaffaqiyatli amalga oshirish puxta rejalashtirish, o'zgarishlarni boshqarish va doimiy takomillashtirish majburiyatini talab qiladi. Ushbu amaliyotlar orqali korxonalar o'zlarining operatsion samaradorligini va bozor dinamikasiga javob berish qobiliyatini oshirishlari mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. 12017-2021-yillarda O'zbekiston respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha harakatlar strategiyasi, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 02.03.2020 yildagi PF-5953-son Farmoni

2. Ansoff I. Strategies for Diversification. Harvard Business Review, 1957, pp. 113-124.

3. Kaplan, R.S. and Norton, D.P. (1996) Strategic Learning: The Balanced Scorecard. Strategy & Leadership, 24, 18-24. <https://doi.org/10.1108/eb054566>

4. Инновационная глобализация и российская конкурентоспособность через призму «Алмаза» М. Портера

5. Muratov R.S., Djalolova I.A., Oripov.S.Sh. Korxonalar iqtisodiyoti. Darslik – Toshkent, 2014- 35-b.

6. Ulashev I.O., Atamuradov Sh.A. Korxonalar iqtisodiyoti va menejmenti. O'quv qo'llanma. Toshkent-2013, 24-b.

7. Xonkeldiyeva G.Sh. Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida korporatsiyalarni boshqarishning ilmiy-metodologik asoslari. Iqtisodiyot fanlari

doktori ilmiy darajasini olish uchun yozilgan dissertatsiyasi avtoreferati. –T.: 2018. - 71 b.

8. Abduraupov R.R. O‘zbekistonda xorijiy investitsiyali korxonalar iqtisodiy salohiyatini boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish. Iqt.fanlari doktori ilm.daraj. olish uchun yozilgan diss. avtoref. Toshkent, 2017-y. -70 b.

9. Xo‘djamuratova G.Y. Strategik boshqarish. Darslik. –T.: “Iqtisodiyot”, 2019. – 177 b.

10. Mehmonaliev, A. G. U., & Khidirov, N. G. (2022). Social-economic significance, essence and theoreticalmethodical basis of medium-term budget practice. *Science and Education*, 3(12), 991-996.

11. Sotvoldiyev, A. I., & Xidirov, N. G. (2022). Dinamik modellarni iqtisodiyotda qo‘llanilishi. *Science and Education*, 3(3), 1128-1137.

12. Mehmonaliev, A. G. U., & Khidirov, N. G. (2022). Public finance management its modern problems. *Science and Education*, 3(11), 1075-1080.

13. Allayarov, S. R. (2014). Systemal understanding the insight, tasks and factors of economic growth. *Journal of Management Value & Ethics (A quarterly Publication of GMA)*, Oct.-Dec, 20, 56-65.

14. Алляров, С. Р., & Кандахарова, Ш. Н. (2021). Перспективы эффективного использования бюджетных средств в управлении государственными финансами. *СТОЛИЦА НАУКИ*, 3(4).